

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فرزانگان برتر

نگرشی اجمالی بر آثار و زندگانی چند نفر از شاعران برجسته
به همراه گزیده‌ای از غزلیات و رباعی

تألیف و تدوین :

ابراهیم ابراهیم پور

سردار بخشی گیلو

سرشناسه	: ابراهیم پور، ابراهیم، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام	: فرزاتگان برتر: نگرشی اجمالي بر آثار و زندگانی چند نفر از شاعران برجسته به همراه
پدیدآور	: گزیده‌ای از غزلیات ترکی/تالیف و تدوین ابراهیم پور، سردار بخشی گیلو.
مشخصات نشر	: اردبیل: باغ رضوان، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: د، ۱۸۰ص: ۵/۱۴۴۵/۲۱ س.م.
شابک	: 978-600-7931-24-0
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۸۳ - ۱۸۴.
عنوان دیگر	: نگرشی اجمالي بر آثار و زندگانی چند نفر از شاعران برجسته به همراه گزیده‌ای از غزلیات ترکی.
موضوع	: شاعران ایرانی
موضوع	: شعر فارسی -- مجموعه‌ها
موضوع	: شاعران ترک -- ایران
موضوع	: شعر ترکی -- ایران -- مجموعه‌ها
شناسه افزوده	: بخشی گیلو، سردار، ۱۳۵۲ -
رده بندی کنگره	: الف ۳۳/ IR ۶۲۲۰۴۰۴ ۱۳۹۴
رده بندی دیویی	: فا ۰۹/۱۸۰۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۱۴۸۱۴

- نام کتاب: فرزاتگان برتر
- مؤلفان: ابراهیم پور، سردار بخشی گیلو
- ناشر: انتشارات باغ رضوان
- طراح و صفحه‌آرا: رضا محمودی شیران
- چاپ و صحافی: شقایق
- قطع: وزیری
- نوبت چاپ، سال: اول، ۱۳۹۵
- تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
- قیمت: ۲۲۰۰۰۰ ریال
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۳۱-۲۴-۰

ISBN : 978-600-7931-24-0

کلیه حقوق قانونی و مادی و معنوی برای مؤلفین محفوظ است. هیچ شخص حقیقی یا حقوقی حق تکثیر تمام یا قسمتی از این مجموعه را ندارد. در صورت مشاهده تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

آدرس انتشارات: اردبیل، میدان ورزش، اول خیابان معادی، روبروی بانک ملی

۰۴۵-۳۳۲۳۸۲۷۱ - ۰۹۱۴۴۵۲۱۵۰۷

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه.....
پیشگفتار.....	۷.....
مقدمه.....	۷.....
فصل اوّل.....	۱.....
مختصر تاریخ ایران.....	۱.....
علم تاریخ.....	۱۳.....
آفرینش انسان.....	۱۴.....
فلات ایران.....	۱۵.....
عیلام.....	۱۶.....
آشور.....	۱۷.....
ماد.....	۱۸.....
هخامنشیان.....	۱۹.....
۱- کوروش.....	۱۹.....
۲. داریوش اوّل.....	۲۰.....
پارتی ها - تمدن اشکانی.....	۲۲.....
ساسانیان.....	۲۲.....
رحلت حضرت محمد (ص).....	۲۶.....
بنی امیه.....	۲۹.....
بنی عباس.....	۲۹.....
رخدادهای دیگر.....	۳۱.....
سامانیان.....	۳۳.....
غزنویان.....	۳۴.....

۳۵	سلجوقیان
۳۷	خوارزمشاهیان و استیلای مغول بر ایران
۴۱	صفویان
۷	فصل دوم
۷	شعرو قالبهای شعری
۴۷	سخنی در بام شعر
۴۸	قالب
۴۹	قصیده و غزل
۴۹	غزل
۵۰	مثنوی
۵۱	قطعه
۵۲	مسمط
۵۲	رباعی و دو بیتی
۵۳	چهارپاره
۵۳	مستزاد
۵۴	ترجیع بند و ترکیب بند
۱	فصل سوم
۱	نگرشی اجمالی بر آثار و زندگانی ده نفر از سخن‌سرایان برتر فارسی
۵۹	رودکی
۶۲	نمونه‌ی اشعار رودکی
۶۶	فردوسی
۶۹	نمونه‌ی اشعار فردوسی
۷۲	کسایی
۷۳	نمونه‌ی اشعار کسایی

۷۵	مسعود سعد سلمان
۷۸	نمونه اشعار مسعود سعد
۸۰	سنایی
۸۲	نمونه اشعار سنایی
۸۳	خاقانی
۸۵	نمونه اشعار خاقانی
۸۷	عطار
۹۲	نمونه اشعار عطار
۹۵	حافظ
۹۷	نمونه اشعار حافظ
۹۹	صائب
۱۰۲	نمونه اشعار صائب
۱۰۵	حضرت امام خمینی (ره)
۱۰۹	چند نمونه از غزلیات امام (ره)
۵۳	فصل چهارم
۵۳	مختصر شرح حال چند شاعر برجسته ی آذربایجان
۱۱۷	فضولی
۱۱۹	نمونه ی اشعار فارسی فضولی
۱۲۱	نمونه ی اشعار ترکی فضولی
۱۲۳	ملاپناه واقف
۱۲۴	سید ابوالقاسم نباتی
۱۲۶	نمونه ی اشعار نباتی
۱۲۸	رضا صراف تبریزی
۱۳۳	نمونه ی اشعار صراف

۱۳۵	مرتضی قلی خان
۱۳۶	حیران خانیم
۱۳۸	نمونه‌ی از غزل حیران خانیم
۱۴۰	سید محمد حسین شهریار
۱۴۸	نمونه‌ی شعر شهریار
۱۵۱	فضایل ابراهیم پور
۱۵۹	نمونه شعر استاد
۱۰۷	فصل پنجم
۱۰۷	گزیده‌ای از غزلیات قلی
۱۷۹	منابع و مآخذ

پیشگفتار

سیاس، خدایی راست که اوّل و سرآغاز هستی بوده، و بدون اینکه پیش از او اولی باشد، و همو آخر است، بی آنکه پس از او آخری باشد. کسی که دیده های بینندگان از دیدارش غره مانده، و درک وصف کنندگان از وصفش در مانده است.^۱

محققان و اهالی علم و دانش، از طریق مطالعه مداوم بر معلومات و اطلاعات خود می افزایند، در میان آنان، افرادی علاوه بر مطالعه در عرصه تعلیم و تربیت و سازندگی و همچنین پرورش انسانها، نام خدایت دارند اینان در کلاسهای درس ما را از جهل و تاریکی رها ساخته به پیشرفت معارف و تکامل روحی ما مساعدت می کنند بر ماست به آنان به دیده احترام نگریسته در هر سال از زحمات آنان قدردانی کنیم. عده ای دیگر با تحقیق و جستجو با خلق آثار ارزشمند خرد ما را باطنی می کنند که بر اطلاعات خود بیفزاییم. جا دارد در این نوشتار از کلیه اساتید و همکاران خود و همچنین نویسندگان محترم سپاسگذاری کنم که با یاد دادن علم و دانش و نشان دادن صراط مستقیم راه را از چاه به حقیر شناساندند.

حقیر پس از فراغت از دانشکده حقوق فرصتی پیدا کردم تا در عرصه سایر علوم از جمله ادبیات که مورد علاقه ام بوده و هست، دست به مطالعاتی زده و اوقات فراغت خود را با خواندن زندگی و فکر و اندیشه شاعران نامدار پرکنم، و کتابی راجع به آنان به رشته

۱ صحیفه کامله سجادیّه، ترجمه سید علی رضا جعفری، انتشارات نبوغ، چاپ چهارم، ۱۳۸۴، ص ۳۹.

تحریر در آورم، در این هنگام با کتابهای چند نویسنده از جمله دکتر حسن انوری، دکتر سیروس شمسیا، دکتر نصرالله امامی، دکتر حسین محمد زاده صدیق، دکتر حسین فیض الهی وحید بر خورد کرده و از کتابهای ارزشمند آنان خیلی سود جستیم که در قسمت منابع و مآخذ نام اثر آن بزرگواران درج خواهد شد. بالاخره تحقیقات شروع شده به چندین کتابخانه و فروشگاههای دایمی کتاب در اقصی نقاط ایران عزیز مراجعه و منابع لازم تهیه گردیده، با همکاری برادر گرامی سردار بخشی گلولو کتاب حاضر به زیور طبع آراسته شد. ولی بی دانسته که هیچ نوشته ای در چاپ اول بی نقص نیست و این کتاب نیز مرقومه ای نباشد، امیدوارم خوانندگان محترم و اهالی ادبیات نواقص آن را استخراج و به آدرس ختبر ایفا بفرمایند.

و من الله توفیق

ابراهیم ابراهیم پور

مقدمه

با توجه به اینکه در خصوص زندگی، فکر و اندیشهٔ برخی از شعرا و نویسندگان که قدرت بیان و شیوایی کلام آنان مثال زدنی است کمتر کتاب و مقاله به زیور طبع آراسته شده است، هستی در کتابخانه های عمومی هم کمتر آثار آنان به چشم می خورد، از جمله آثار حضرت امام خمینی (ره) که در شهرهای کم جمعیت و دور افتاده اصلاً یافت نمی شود، و در مورد زندگی و آثار بزرگوار کتاب مبسوطی به نظراتش انتشار نشده است. در خصوص دیوان اشعار برخی از شرای نامی آذربایجان هم وضع به همین منوال است، در حالیکه آنان از نوادر تاریخ ادبیات ایران میجان هستند. بنابر این بر آن شدیم که دست به قلم برده کتاب حاضر را تدوین نماییم. امر چه که دل از آن پر است روی زبان می آید^۱، هدف و غرض از تحریر این کتاب معنی چند شاعرنامدار ترکی و فارسی است تا جویندگان و شیفتگان ادبیات در یک مجموعه برآید مختصر و مفید از طرز فکر و اندیشهٔ آنان اطلاعاتی کسب کنند. از خداوند سپاسگذاریم که ترتیب نوشتن این اثر را به ما ارزانی داشتند.

مطالب این نوشته در پنج فصل تنظیم و ترسیم یافته است، در فصل اول به مختصر تاریخ ایران پرداخته شده و هدف از آن اولاً: این که به نظر بهتر است بدو از سیستم حکومتی و منش اجتماعی زمان شاعرانی که از آنها یاد شده اطلاعاتی به دست آید، تا

بر کار برخی شعرا مانند مدح شاه و ... خرده نگیریم ، چراکه با مطالعاتی اندک در می‌یابیم که در مواردی شاعر مجبور بوده چنین اشعاری بسراید . ثانیاً: با این کار معیارها و ارزشهای جامعهٔ شاعر به دست می‌آید و احساسات و عواطف شاعر با زمانه سنجیده می‌شود. در فصل دوم در خصوص شعر و قالبهای آن مواردی ذکر شده است تا از آن به عنوان مقدمه‌ای بر ورود به اصل مطلب استفاده کنیم. چرا که خوانندگان این نوشتار عدهٔ بخصوصی نیستند و همهٔ اقشار جامعه می‌توانند از آن استفاده کنند.

در فصل سوم به تنگنای ، ارزش فکر ، اندیشه و نمونه شعر، ده نفر از سخنسرایان فارسی پرداخته شده است . البته در میان آنان شاعران ترکی زبان نیز یافت می‌شوند مانند : صائب تبریزی که به زبان ترکی هم اشعاری سروده است، در حالی که نام وی در ردیف شاعران فارسی آمده است علی‌رغم آنکه اشعار فارسی وی به مراتب بیشتر از اشعار ترکی است.

در فصل چهارم به گوشه‌ای از زندگی و فکر و اندیشهٔ سبک شعری چند تن از شعرای نامی پرداخته شده است، که در چند زبان از جمله ترکی ، فارسی و حتی عربی قلم زده‌اند. در این فصل نیز بسان فصل سوم پس از معرفی شاعران نمونه‌ی اشعار آن بزرگواران ذکر می‌شود . همچنین از دیوان شاعران نامی آذربایجان ترکیایی انتخاب و در فصل آخر انعکاس یافته است ، امیدواریم در چاپهای آتی صفحات بیشتری به این فصل اختصاص یافته و از اشعار زیبا و شور انگیز شاعران دیگری بهره مند شویم.